

Státní okresní archiv Praha-západ se sídlem v Dobřichovicích

221210010

Inventář

Archivní pomůcka č. 322

NAD č. 708

Značka fondu: Cech hrncířů Davle

Cech hrncířů Davle

18.9.1723-1860 (1886)

Zpracoval: PhDr. Karin Pátrová, Ph.D.

Dobřichovice 2021

Obsah

I. Dějiny původce archivního souboru	3
Cech hrnčírů v Davli	3
Cech hrnčírů v Neveklově	5
II. Dějiny archivního souboru	7
III. Archivní charakteristika archivního souboru	7
IV. Tematický popis archivního souboru	8
V. Záznam o uspořádání archivního souboru a sestavení archivní pomůcky	8
Příloha Seznam zkratk	9
Jednotky popisu	10
Statuta a privilegia	10
Evidenční knihy	10
Účetní materiál	11
Rejstřík korporativní	12
Rejstřík osobní	13

I. Dějiny původce archivního souboru

Cech hrnčírů v Davli

Preferovaná forma jména: Cech hrnčírů v Davli

Typ preferované formy jména: jediný známý tvar jména v daném období

Datum vzniku: 1723/1749

Datum zániku: 30.4.1860

Poznámka k zániku: živnostenským řádem č. 227/1859 ř. z.

Sídlo

Sídlo: Davle (Praha-západ, Česko)

Geografická působnost

Místo: Davle (Praha-západ, Česko)

Poznámka: Davle a okolí

Charakteristika:

profesní organizace řemeslníků

Dějiny původce:

Počátky cechu hrnčírů v Davli spadají do první poloviny 18. století. Před svým založením byli hrnčíři součástí jiného davelského cechu, který spojoval osm různých řemeslnických oborů – kováře, koláře, krejčí, novoševce, truhláře, hrnčíře, bečváře a zámečníky. V roce 1723 obdržel cech hrnčírů v Davli artikule od cechu hrnčírů v Neveklově a následujícího roku 1724 bylo ustavení tohoto cechu schváleno vrchností. Souhlas mu udělil opat benediktinského kláštera Svatého Jana pod Skalou Emilian Koterovský, k jehož řádovému majetku Davle patřila.

Artikule zahrnují základní práva a povinnosti cechovních mistrů, tovaryšů a učedníků. Obsahují ustanovení ohledně vedení cechu, upřesňují podmínky pro povýšení tovaryšů na mistry, stanovují způsob přijímání učedníků a zakazují, aby si mistři navzájem přetahovali své učedníky. Rovněž se zakazuje práce v neděli.

Není však zcela jisté, zda i přes své povolení zahájil cech hrnčírů v Davli skutečně svou činnost, a pokud ano, brzy zanikl, jak dokládá pamětní zápis v cechovním manuálu. S jistotou můžeme působnost samostatného cechu hrnčírů klást do roku 1749, kdy začínají evidenční záznamy v cechovním manuálu. V tom samém roce si nechal i druhý davelský cech, označovaný nyní pouze rajcech (společný cech), konfirmovat artikule opatem Bernardem Slavíkem.

Cech hrnčírů v Davli pokračoval ve své činnosti do roku 1860, kdy byly cechy všeobecně zrušeny živnostenským řádem č. 227/1859 ř. z. a nahrazeny živnostenskými společenstvími. Bližší informace máme až ze sklonku 19. století, kdy v Davli působilo Společenstvo smíšených živností, společné pro všechny zdejší živnostníky.

Funkce původce:

- ochrana cechovních mistrů
- dozor nad kvalitou výroby
- dohled na odborné vzdělávání učedníků a praxi tovaryšů
- zajištění základního sociálního zaopatření
- reprezentativní funkce

Normy konstitutivní:

cechovní artikule z roku 1723
generální cechovní patent z 16. 11. 1731
zákon č. 227/1859 ř. z., živnostenský řád

Vnitřní struktury:

V čele cechu stáli dva starší cechmistři, kteří řídili život uvnitř cechu, vykonávali odborný dohled nad řemeslem a zastupovali cech navenek. Plnoprávními členy cechu byli pouze mistři. Jejich dohledu podléhali učedníci a tovaryši, kteří se mohli stát mistry až po splnění předepsaných povinností.

Jména starších cechmistrů jsou mezerovitě doložena od poloviny 18. století:

- Martin Borovička a Antonín Sýkora (1749)
- Tomáš Borovička a Karel Vrba (1786-1797)
- Vojtěch Borovička a Karel Vrba (1800)
- Vojtěch Borovička a Josef Dvořák (1815-1825)
- Vojtěch Borovička a Václav Dvořák (1826-1831)
- Václav Dvořák a Tomáš Dvořák (1832-1843)
- Václav Dvořák a Jan Šebánek (1844-1847)
- Václav Šebánek a Josef Kotáb (1854-1860).

Zdroje informací:

Prameny nevydané:

Státní okresní archiv Praha-západ se sídlem v Dobřichovicích, Cech hrnčírů Davle, 1723-1860 (1886), NAD 708, ref. ozn. 1//1, ukl. č. lio 1; ref. ozn. 2//1, ukl. č. ukn 1.

Státní okresní archiv Praha-západ se sídlem v Dobřichovicích, Spojený cech Davle, 1704-1749, NAD 707, ref. ozn. 1//1; 1//2; 1//3, ukl. č. lio 1-3.

Státní okresní archiv Praha-západ se sídlem v Dobřichovicích, Archiv obce Davle, 1803-1945 (1950), NAD 101, inv. č. 495.

Státní okresní archiv Praha-západ se sídlem v Dobřichovicích, Společenstvo smíšených živností Davle, 1896-1941, NAD 872, inv. č. 1.

Literatura:

Josef Janáček, Přehled vývoje řemeslné výroby v českých zemích za feudalismu. Praha 1963.

Bedřich Mendl, Počátky našich cechů. Český časopis historický 33, 1927, s. 1-20, 307-346.
Zdeněk Martínek, Etnografický atlas Čech, Moravy a Slezska III. Řemeslná, domácí a manufakturní výroba a obchod v Čechách v letech 1752-1756. Praha 2000.

Karin Pátrová, Řemeslnické cechy v Brandýse nad Labem. Polovina 16. - polovina 19. století. Brandýs nad Labem - Stará Boleslav 2010.

Karin Pátrová, Společenstvo smíšených živností Davle 1896-1941. Inventář. Dobřichovice 2020.

Vladimír J. Sedlák, O ceších a jejich archivech. In: Archivní příručka. Sborník přednášek o archivní praxi, (red.) Miloslav Volf - Antonín Haas. Praha 1948, s. 197-223.

Jiří Smrž, Cechy v pražských městech od prvních zpráv ve 13. století až do jejich zrušení v roce 1860. Praha 2019.

Zikmund Winter, Řemeslnictvo a živnosti XVI. věku v Čechách. Praha 1909.

Cech hrnčírů v Neveklově

Preferovaná forma jména: Cech hrnčírů v Neveklově

Typ preferované formy jména: jméno, pod nímž je entita nejvíce známá

Datum vzniku: 1650/1700

Datum zániku: 1750/1860

Poznámka k zániku: nejdéle zrušen živnostenským řádem č. 227/1859 ř. z.

Sídlo

Sídlo: Neveklov (Benešov, Česko)

Geografická působnost

Místo: Neveklov (Benešov, Česko)

Charakteristika:

profesní organizace řemeslníků

Dějiny původce:

V Neveklově se v novověku ustavilo několik cechovních organizací, mezi nimi též cech hrnčířů. Informace o tomto cechu jsou ale velmi omezené, protože se z jeho činnosti dochovalo pouze nedatované pečetidlo, zhotovené patrně mezi lety 1650-1750, a opis artikulů, které tento cech v roce 1723 udělil cechu hrnčířů v Davli.

Funkce původce:

- ochrana cechovních mistrů
- dozor nad kvalitou výroby
- dohled na odborné vzdělávání učedníků a praxi tovaryšů
- zajištění základního sociálního zaopatření
- reprezentativní funkce

Normy konstitutivní:

cechovní artikule (artikule cechu hrnčířů v Neveklově byly v roce 1723 uděleny cechu hrnčířů v Davli, viz Státní okresní archiv Praha-západ se sídlem v Dobřichovicích, Cech hrnčířů Davle, 1723-1860 (1886), NAD 708, ref. ozn. 1//1, ukl. č. lio 1)

generální cechovní patent z 16. 11. 1731
zákon č. 227/1859 ř. z., živnostenský řád

Vnitřní struktury:

V čele cechu stáli dva starší cechmistři, kteří řídili život uvnitř cechu, vykonávali odborný dohled nad řemeslem a zastupovali cech vůči orgánům městské samosprávy. Plnoprávními členy cechu byli pouze mistři. Jejich dohledu podléhali učedníci a tovaryši, kteří se mohli stát mistry až po splnění předepsaných povinností.

Zdroje informací:

Státní okresní archiv Benešov, Cech hrnčířů Benešov, /1650/-/1750/, NAD 557, neinventarizováno.

Státní okresní archiv Praha-západ v Dobřichovicích, Cech hrnčířů Davle, 1723-1860 (1886), NAD 708, ref. ozn. 1//1, ukl. č. lio 1.

II. Dějiny archivního souboru

Dějiny jednotky popisu:

O způsobu uložení písemností cechu hrnčírů v Davli se nedochovaly žádné informace. Pravděpodobně byly uloženy v prostorách, kde se cech scházel ke svým zasedáním, původně k ukládání důležitých dokumentů sloužily uzamykatelné cechovní pokladny. Cechovní písemnosti po roce 1860 převzalo živnostenské společenstvo, od něhož se patrně po zrušení společenstev v roce 1948 dostaly do majetku Místního národního výboru v Davli, který je později předal archivu.

Přímý zdroj akvizice:

Archiválie cechu hrnčírů v Davli získal okresní archiv 15. 10 1965 od Místního národního výboru v Davli (přírůstkové č. 222/1965, čj. 117/1965) a 2. 9. 1982 delimitací ze Státního oblastního archivu v Praze (přírůstkové č. 530/1982, čj. 85/1982).

III. Archivní charakteristika archivního souboru

Způsob uspořádání:

Fond byl uspořádán podle umělého schématu, které odpovídá logickému členění cechovních archiválií, uložených ve Státním okresním archivu Praha-západ se sídlem v Dobřichovicích. Zároveň vychází z obecného pořádacího schématu korporace, pro níž dosud nebyl vydán metodický pokyn (verze 23. 6. 2017), a ze Základních pravidel pro zpracování archiválií (2. vydání z roku 2015).

Struktura archivního fondu:

1. Statuta a privilegia
2. Evidenční knihy
3. Účetní materiál.

Fond je torzovitý, zahrnuje 2 pergamenové listiny a 2 úřední knihy z let 1723-1860. Horní časovou hranici fondu přesahuje kniha počtů, uzavřená v roce 1886, kterou po roce 1860 vedlo navazující živnostenské společenstvo. Celkový rozsah fondu je 0,12 bm. Vnitřní skartace provedena nebyla.

Budoucí přírůstky:

Fond lze považovat za uzavřený a přírůstky se dají očekávat jen výjimečně.

Fyzický stav jednotky popisu a technické požadavky:

Pergamenové listiny byly restaurovány, jsou ale místy špatně čitelné, obě knihy jsou poškozeny.

Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání:

Státní okresní archiv Praha-západ se sídlem v Dobřichovicích, Spojený cech Davle, 1704-1749, NAD 707.

Pravidla zpracování:

Základní pravidla pro zpracování archiválií, druhé vydání z roku 2015.

IV. Tematický popis archivního souboru

Tematický popis jednotky popisu:

Základní informace o vzniku a vnitřních pravidlech cechu hrnčířů v Davli podávají cechovní artikule a zápisy v cechovním manuálu, které se váží k roku 1724 a 1749, kdy cech vznikl. Tyto dokumenty ukazují, že ustavení cechu se v počátečním období potýkalo s blíže neznámými problémy, a teprve po druhém založení v roce 1749 cech konečně začal vykonávat svou činnost. Cechovní manuál dále uvádí jména mistrů a inspektorů, roční přehledy příjmů a vydání (cechovní počet) a hmotný majetek cechu ve druhé polovině 18. století. Jedná se o knihu smíšeného charakteru, která sloužila pro základní evidenci členů i pro účetnictví. Cechovní příjmy a vydání pro 19. století zahrnuje druhá z dochovaných knih.

V. Záznam o uspořádání archivního souboru a sestavení archivní pomůcky

Informace o zpracování:

Inventář byl zpracován prostřednictvím softwarové aplikace ELZA (Elektronické zpracování archiválií).

Zpracovatel jednotky popisu: Pátrová Karin PhDr. Ph.D.

Datum popisu: únor 2021

Seznam použitých zkratk

čj.	číslo jednací
fol.	folium (list)
lio	listina
NAD	Národní archivní dědictví
ř. z.	říšský zákoník
ukn	úřední kniha

221210010/708

1

Cech hrnčírů Davle

čeština

počet ej: lio 2, ukn 2

1

2

Statuta a privilegia

1//1

3

lio 1

Starší cechmistři a ostatní mistři cechu hrnčírů v Neveklově vydávají artikule cechu hrnčírů v Davli**Datováno v sobotu před sv. Matoušem apoštolem roku 1723.**

čeština; originál; šířka 645 mm, výška 366 mm, plika 80 mm; pergamen, přivěšená pečeť v dřevěném pouzdře

vydavatel: Cech hrnčírů v Neveklově

pečetitel: Cech hrnčírů v Neveklově

příjemce: Cech hrnčírů v Davli

přístup a práva: Originál artikulů se nepředkládá, listina je dostupná v digitální podobě.

poč. ot.: 1/1

fyz. stav: Pergamenová listina byla v roce 2013 restaurována, má dobře zachovalou pečeť, písmo je ale působením světla, částečně též patrně následkem koroze psací látky na některých místech špatně čitelné nebo zcela nečitelné. Trhliny na pergamenu, zvláště na plíce, jsou zafixovány. Uloženo ve vlastní archivní krabici.

kopie: CZ_221210010_708_lio 1

1//2

4

lio 2

Opat kláštera sv. Jana na Ostrově a pod Skalou Emilian Koterovský uděluje souhlas k ustavení cechu hrnčírů v Davli**1724**

čeština; originál; šířka 635 mm, výška 365 mm, plika 55 mm; pergamen, přivěšená pečeť v dřevěném pouzdře

vydavatel: Koterovský Emilian

pečetitel: Koterovský Emilian

příjemce: Cech hrnčírů v Davli

přístup a práva: Originál artikulů se nepředkládá, listina je dostupná v digitální podobě.

poč. ot.: 1/1

fyz. stav: Pergamenová listina byla v roce 2011 restaurována, má dobře zachovalou pečeť, písmo je ale působením světla na některých místech špatně čitelné nebo zcela nečitelné. Uloženo ve vlastní archivní krabici.

kopie: CZ_221210010_708_lio 2

2

5

Evidenční knihy

2//1

6

ukn 1

Cechovní manuál: pamětní zápisy z roku 1724 a 1749 o založení cechu, od roku 1749 záznamy o vyučení a přijetí za mistra, evidence cechovních příjmů a vydání, vzadu připojen nedatovaný seznam inspektorů a inventář

1749-1800

čeština; originál; šířka 220 mm, výška 355 mm, hloubka 20 mm; 58 fol.; Vazba: chybí
fyz. stav: Kniha je poškozená, chybí desky, několik listů je uvolněných, okraje jsou potrhane.

3

7

Účetní materiál

3//1

8

ukn 2

Kniha počtů: evidence cechovních příjmů a vydání, včetně jmenného soupisu mistrů a jejich členských příspěvků

1815-1886

čeština; originál; šířka 240 mm, výška 370 mm, hloubka 20 mm 77 fol.; Vazba: chybí
fyz. stav: Kniha je poškozená, chybí desky, několik listů je uvolněných, na prvním foliu jsou díry, místy rezavé skvrny.

Rejstřík korporativní

Cech hrnčírů v Davli	3, 4
Cech hrnčírů v Neveklově	3

Rejstřík osobní

Koterovský Emilian

4

Název archivní pomůcky: Cech hrnčírů Davle

Značka fondu: Cech hrnčírů Davle

Časové rozmezí archivní pomůcky: 18.9.1723-1860 (1886)

Počet evidenčních jednotek zpřístupněných archivní pomůckou: lio 2, ukn 2

Počet jednotek popisu, které lze na základě archivní pomůcky zpřístupnit: 8

Rozsah archivní pomůckou zpřístupněných archiválií: 0,12 bm

Stav archivní pomůckou zpřístupněných archiválií ke dni: 26. února 2021

Zpracovatel archivního souboru: PhDr. Karin Pátrová, Ph.D.

Archivní pomůcku sestavil: PhDr. Karin Pátrová, Ph.D.

Počet stran archivní pomůcky: 14

Archivní pomůcku schválil: PhDr. Jaroslav Šulc, vedoucí oddělení, pod čj. SOAA-PZ/1183/2021, 26. 2. 2021